

Henrik Larsen, *Teorier om dansk udenrigspolitik efter den kolde krigs afslutning*, Hans Reitzels Forlag, 2017.

Endelig! Fristes man til at skrive. Endelig udkommer der en samlet oversigt over de anvendte teorier til at studere dansk udenrigspolitik. Henrik Larsens nye bog *Teorier om dansk udenrigspolitik efter den kolde krigs afslutning* udfylder derved en væsentlig mangel i undervisningslitteraturen om dansk udenrigspolitik. Her har vi længe manglet en systematisk og samlet præsentation af de mest centrale teorier og tilgange, der har været udviklet til at analysere og beskrive dansk udenrigspolitik. Bogen har en bredde, hvor den vil være særdeles velegnet til kandidatundervisning og vil også kunne indgå i grundforløb, hvor der introduceres til studiet af dansk udenrigspolitik.

Bogens styrke ligger i den grundige diskussion og præsentation af de forskellige teorigrupperinger, der er vokset frem efter den kolde krigs afslutning. Larsen påpeger i særdeleshed, hvordan studiet af dansk udenrigspolitik teoretisk er blevet mere kompliceret efter den kolde krigs afslutning, hvor mange nye muligheder åbnede sig for de danske udenrigspolitiske aktører.

Tidligere eksisterede der ifølge Larsen én dominerende teoretisk position, nemlig Nikolaj Petersens *tilpasningsteori*, som havde udviklet sig til hovedrammen, med hvilken udviklingsdynamikkerne i den danske udenrigspolitiske kurs blev forklaret. Bogen giver en meget grundig introduktion til tilpasningsteorien og en række af de udviklingstendenser, som Nikolaj Petersen efterfølgende har udarbejdet for at tilpasse rammen til udviklingen efter den kolde krigs afslutning. Der fokuseres her særligt på handlerumsbegrebet og en række af de øvrige udviklingstendenser, der har været i det tilpasningspolitiske perspektiv. Her tages der primært afsæt i Hans Mouritzens arbejde.

Mens tilpasningsteorien således er en form for *baseline*-teori, påpeger Larsen, at der siden 1988 har udviklet sig en bred vifte af *mid-range* teorier til at forklare den danske udenrigspolitik og dens forskellige dimensioner. Bogen gennemgår teorierne på en saglig og engagerende måde, der vidner om en stor indsigt i variationen i de positioner, der har udviklet sig i beskrivelsen af dansk udenrigspolitik.

Ud over en god fremstilling af perspektiverne tilbyder Larsen en informeret og reflekteret diskussion af disse positioner, som kobles sammen med aktuelle udviklinger og tendenser i dansk udenrigspolitik. Denne diskussion er efter min vurdering vellykket i den forstand, at bogen derved åbner sig for et mere professionelt publikum, der ud over teorierne også er interesseret i debatterne inden for og imellem de teoretiske positioner.

Det dobbelte tag med både at præsentere samt skitsere og debattere de teoretiske positioner gør dog, at bogen indimellem kan være lidt svær at bestemme genremæssigt. I forhold til sidstnævnte ambition kunne man godt efterspørge en lidt bredere diskussion af de mere principielle overvejelser om, hvordan dansk udenrigspolitik kan og bør studeres. Her sigter jeg på spørgsmålet om det partikulære ved den danske case. Hvis man ser på en del af den teoretisering, der er opstået, virker denne til at have været tilpasset de danske forhold. Men hvorfor har vi ikke set anvendelse af de bredere IP-teorier i studierne af dansk udenrigspolitik? Og i hvilket omfang relaterer de forskellige mid-range teorier sig til deres overordnede teoretiske positioner? I den politologiske litteratur tager arbejde af fx Jens Ringsmose og Peter Viggo Jakobsen ofte eksplicit afsæt i den mere generelle IP-litteratur, som har været søgt anvendt til studier af dansk alliancepolitik og det danske bidrag i kampen mod terror. Det kunne passende have været behandlet mere eksplicit her.

Ydermere finder jeg det en anelse overraskende, at Larsen ikke inkluderer fx den historiske litteratur om dansk udenrigspolitik. Her tænker jeg blandt andet på Thorsten Borring Olesens og Poul Villaumes væsentlige bidrag. Selvom denne litteratur ikke er eksplicit teoretisk, har forfatterne i deres arbejde videreført og empirisk arbejdet med de samme begreber og forestillinger, som fx tilpasningsteorien har arbejdet med. Ligeledes har deres arbejde med kompartmentaliseringslogikken på en række områder været med til at nuancere diskussionen om fx aktivisme og tilpasning, da der kan differentieres mellem grader af tilpasning og aktivisme inden for forskellige institutionelle arenaer i den danske udenrigspolitik. Borring Olesen har endvidere bidraget til diskussionen om revisionisme i dansk udenrigspolitik i forbindelse med den politiske historiebrugsdiskussion, der fandt sted op gennem 00'erne som et resultat af de mange udenrigspolitiske kommissioner og udredningsarbejder.

Ligeledes kan det undre, at behandlingen af Rosanna Farbøl ikke figurerer under de historiske tilgange. Det giver naturligvis god mening at behandle hende under diskursteori, men hendes analyser viser også, hvordan tolkninger af historien kan påvirke legitimeringen af den førte politik under Fogh-regeringens beslutning om deltagelse i Irak-krigen.

Endelig findes der en række bidrag om studiet af dansk udenrigspolitik i diverse historiske tidsskrifter, som også kunne have tilføjet indsigt til de forskellige teoretiske positioner, herunder ikke mindst betydningen af nationale determinanter. Her sigtes særligt på Rasmus Mariagers arbejde om fodnotepolitikken og hans påvisning af de borgerlige partiers højredrejning samt venstrefløjens venstredrejning op gennem 1980'erne og de konsekvenser, dette fik for dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Tilsvarende har Morten Rasmussen

også beskæftiget sig med spørgsmålet om nationale determinanter, ikke mindst i forbindelse med det europæiske spørgsmål.

Samlet set er der dog tale om en meget vellykket bog, der udfylder en central mangel i litteraturen om dansk udenrigspolitik, og som jeg ser det, er der ingen tvivl om, at bogen bør blive anvendt flittigt i kurser om dansk udenrigspolitik. Samtidig rejser bogen mange (nye) interessante spørgsmål, der kunne være relevante at behandle mere detaljeret i den akademiske debat. Her kunne man mere generelt godt mangle en mere livlig diskussion i og på tværs af forskningsmiljøerne om, hvordan vi som forskere analytisk tilgår studiet af dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik. En ting, man godt kan savne i den henseende, er det mere overordnede principielle spørgsmål om, hvordan dansk udenrigspolitik bedst studeres – er Danmark en partikulær case eller en småstat som alle andre, hvor udviklingen i de forskellige teoretiske positioner i en vis forstand opererer i spændingsfeltet mellem den mere generelle IP-teori og den mere kontekstorienterede småstatslitteratur?

Rasmus Brun Pedersen,
Institut for Statskundskab, Aarhus BSS
Aarhus Universitet